

א יבור זכרון הוא דבר מפחיד לכל אדם ובכל עת, אך ליהודים, במיוחד ליהודים של זמננו, איבוד זכרון הוא דבר מפחיד עוד יותר. יש לנו הרבה מה לזכור, ובכלל זה גם זכרונות שהעולם היה מעדיף לשכוח. אנו חוששים לנוכח העובדה שבכל שנה יש פחות ניצולי שואה שיזכירו לנו ולעולם מה קרה, ומה בני אדם מסוגלים לעולל זה לזה. אנו חרדים למיליוני שמות שיימחו מזכרון העולם אילולי המאמץ המודע שלנו להבטיח שהם ייזכרו ויתכבדו עד סוף כל הדורות.

אנו יודעים שהזכרונות של הדור הקודם המועברים לדור הבא, במקרה הטוב, לקויים בחסר. אין הם אלא הד של המאורעות, הזמנים, הרגשות והתנאים. דווקא מסיבה זו עלינו לעשות מאמץ מיוחד להקשיב כמיטב יכולתנו לעדים למאורעות שקדמו לנו, מכיוון שבדור הבא אנו נידרש להיות "עד מפי עד". העדות שלנו — במרחק דור אחד או שניים מהמאורעות עצמם — תסייע לקבוע את העתיד היהודי.

לוח השנה היהודי סייע לגבש את תהליך הזכרון לאורך ההיסטוריה הארוכה שלנו. חג הסוכות מזכיר לנו את שנות נדודינו במדבר לאחר יציאת מצרים שאנו זוכרים באמצעות חג הפסח. חג השבועות מזכיר לנו מתן תורה בהר סיני. חג החנוכה מזכיר לנו את נצחון המקבים על המתיוונים והאימפריה הסורית-היוונית, וחג הפורים את הצלת עמנו